

A BÁNYA

BÁNYÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS PÉNZÜGYI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Dalszínház-u. 8. (Az Operánál szemben) Telefon 23—33. Előfizetési árak: Egész évre 10.— K Fél évre 5.— K Egyes szám ára 30 fillér	Főszerkesztő Vécsey István Szerkesztik: Apsay V. János és Dr. Makai Aladár Megjelenik minden vasárnap	Hirdetési feltételek: Minden szó 4 fillér Kövér betűvel 8 " Egész oldal, 1-szeri közlés 80 kor. Fél oldal 1-szeri közlés 40 "
--	--	---

A magyar petróleum.

Írta: Dr. Posewicz Tivadar.

Ha végignézzük azt, ami hazánkban a petróleum-ügy terén az utolsó 45 esztendő óta történt, akkor azt látjuk, hogy több munkát végeztek tollal, mint íróval.

A kárpátövi petróleumterületen ezen időszak alatt — amennyiben az irodalomban felemlített adatok, valamint a bányakapitánysági jelentések a következtetést megengedik — összesen 190 kutatóakna és furólyuk mélyítették le. Ezek közül 153 (80%) nem érte el a száz méter mélységet, 29 (16%) nem érte el az 500 m.-t és csak 8 (4%) hatolt le 500 m.-nél nagyobb mélységre.

Ezen parányi munka még kisebbnek tűnik fel, ha eltekintve a galiciai kutatásoktól a szomszédos moldvai flyschterületben végzett petróleumkutatásokkal hasonlítjuk össze. A moldvai flyschterület hosszukiterjedésben megfelel az erdélyrészi kárpáti flysch-övek és egy harmadrészét teszi a kárpátok flysch-zónájának Sáróstól Brassóig. Ezen moldvai petróleumterületen 1903-ig összesen 696 kutatóaknát és furólyukat mélyítették 40—600 m. mélységig; tehát kilencszer annyit mint minálunk.

Azon kutatóaknák, melyek a száz méter mélységet el nem érték, sok jelentőséggel nem bírnak, miután legtöbbje ugyanis csak 40—60 m. mély. Csak annyiban jártak haszonnal, hogy egyes esetekben — mint Sósmezőn, az Izavölgyben, Kőrösmezőn, valamint Zsibón — felderítették a petróleumterület kiterjedését. Így tehát csak 37 kutatás eredménye vehető tekintetbe.

Számításon kívül kell hagyni továbbá a recski három, valamint a zsbói hat furást, mivel ezen területek nem tartoznak a Kárpátok flyschzónájához. Eképp leolvad a 37 kutatás száma 28-ra.

A 28. furólyuk közül csak egyetlenegy bizonyult be meddőnek, Szukón. Itt alkalmasint nem volt jól megválasztva a furópont, mivel az 1070 m. furás kezdetől végig csakis palás rétegeken hatolt át.

A zborói furás eredményéről még nem lehet biztosat mondani, amennyiben a legutóbbi közismert események megakadályozták a munkálatokat.

A turzófalvi két furásról már eleve lehetett látni, hogy eredményes nem lesz, miután a tapasztalati tények elterjedtebb olajmedencék előjövetele ellen szólanak az északnyugati Kárpátokban.

Felsőkomarnikon a 820 m.-es furást állítólag csőszűke miatt beszüntették. Itt hiányzott a munkakedv, mert petróleumot találtak, ami pedig komoly vállalkozóra bátorítólag hathatott volna a terület további átkutatására.

Krivaolykán beletört a furó, ami okozója volt a munka beszüntetésének, ugyszintén Sósmezőn is.

Izbugyaradványon (Krivaolyka mellett) mutatkozott a legtöbb petróleum, de a furás és az egész üzem legrendetlenebb volt. Komoly vállalkozó itt is folytatta volna a kutatást.

Kőrösmezőn technikai akadályok és pénzhiány okozták a munka beszüntetését.

Baticán beletört a furó.

Szacsalon a vállalkozó halála volt oka a munkabeszüntetésnek.

Luhon a pervesztes vállalkozó elkedvtelenedett és otthagya a további munkát.

Tehát a 28 furólyuknak a fele szerencsétlenül végződött.

Mielőtt valamelyes következtetést levonnánk, összegezzük röviden a petróleumkutatások lefolyását. Kezdetben, az ötvenes évek végétől kezdve, éppen úgy, mint másutt, kezdetleges módon, kezdetleges eszközökkel, minden szakértelem nélkül kezdtek petróleum után ásni, ott, ahol annak nyomát látták. A kutatások átlag 20—40 m. mélységet értek el és csak egy helyen — Luhon — hatoltak le 60 m.-ig.

Hogy eredményt nem értek el, könnyen érthető. Majd (a nyolcvanas években) pénzben gazdagabb vállalkozók fogtak hozzá a kutatáshoz és általános volt a remény, hogy most már sikerülni fog petróleumot bőségesen találni. A vállalkozók között két hatalmas pénz-

intézet is volt, a wieni Länderbank és a magyar Hitelbank. Sajnos, hogy egyik se volt komoly vállalkozó. A Länderbank abba hagyta a kutatást Sósmezőn, midőn az egyik furólyukban, melyben petroleumnyomok mutatkoztak, 151 m.-nél a furó beletört, a magyar Hitelbank pedig Kőrösmezőn két furólyukat mélyített le: az egyiket elhagyta, miután 234 m.-ig nem igen mutatkoztak petroleumnyomok, a másik pedig 150 m.-nél szerencsétlenül végződött, amennyiben torpedóröbbanás tönkretette. Mindkét pénzintézet visszahúzódott és így diszkreditálta a két petroleumterületet. Eljárásukból következtetni lehet, hogy nem a petroleumkutatás maga volt a valódi céljuk, amidőn furni kezdtek.

Az addigi kutatások, melyek 200 m.-t alig haladtak meg és melyek eredménnyel nem jártak, azt mutatták ki, hogy nagyobb mélységben kell a petroleumot keresni. Így kezdtek 1895-től kezdve mélyfurásokat alkalmazni. Az állam, hogy a petroleumügyet döntőre vigye, egyes vállalkozóknak segítyt adott. De most is ugyanazt lehetett látni, mint az előző években, t. hogy kevés volt a komoly vállalkozó; másrészt pedig az állami segíty a legkülönbözőbb területekre fecsértetett el, ahelyett, hogy egyes területeket vizsgáltak volna meg alaposan több furással.

Egész más megítélés alá esik a délnyugati petroleumterület a Muraközön és Horvát-Szlavonországban.

Ezen területen 71 kutatásról tudunk, amennyire ki lehetett azokat nyomozni. Ezek közül több mint a felénél (39) a kutatóknak vagy furólyukak mélysége száz méternél nagyobb volt és 9 furólyuk az 500 m. mélységet meghaladta. De a száz méternél mélyebb furólyukak száma legnagyobb részben a Muraközre esik (35), míg Horvát-Szlavonországban csak négy található.

A Muraköz az egyedüli terület egész Magyarországon, hol petroleumbányászat van. Ámbár a petroleumot tartó rétegek ugyanazon formációhoz, a pliocénhez tartoznak, mint Horvátországban, mégis nagy a különbség a Muraköz és Horvát-Szlavonország között. A Muraközön sok homokos réteg váltakozik az agyagos vagy palás rétegekkel s előbbieket tartalmazzák nagyobb részben a petroleumot, míg Horvát-Szlavonországban a homokos közbefektetések oly jelentéktelenek, a meddig mostanáig ismeretesek, hogy számba se vehetők. A két mélyfurás, mely itt megindított — sajnos — csak agyag vagy palás rétegeken hatolt át 900 m. mélységig. Horvát-Szlavonországban kevés a remény, hogy termelhető mennyiségben petroleum találtassék.

Harmincöt évi munka után tehát még mindig nem tudjuk, hogy lehet-e hazánkban mélyfurások által kiaknázzható mennyiségben petroleumra akadni vagy nem? A látszat ugyan ellene szól, minthogy az összes kutatások mostanáig kudarcot vallottak. A kérdés csak az, a kutatások célirányosan történtek-e és ezen kérdésre — sajnos — nemmel kell válaszolni. A Kárpátok flyschzónájában egyetlenegy petroleumterület sin-

csen alaposan átkutatva, úgy hogy — amíg ez meg nem történik — nem lehet állítani, hogy mélyfurások által petroleumot találni nem lehet.

Felsőkomarnikon és Izbugaradványon (Kriva-olyka mellett) egyetlenegy furólyukat mélyesztettek le és dacára, hogy kőolaj mutatkozott, abban hagyatott a további kutatás. De ezen egy furás nem döntheti el a kérdést. Itt több furásra van szükség, hogy következtetni lehessen, van-e az illető területen termelhető mennyiségben petroleum vagy nincs? Ez nem történt meg, mert a vállalkozók nem vették komolyan a dolgot. Hiszen más vidéken is előfordul, hogy nem mindegyik furólyukkal érnek el eredményt, de azért mégis folytatják a kutatást. A moldvaországi flyschzónában például a kutatóknak egyharmada és a furólyukak fele eredménytelen volt. De itt komoly vállalkozók voltak. Nálunk csak két petroleumterületen kutattak komoly vállalkozók céltudatosan, több furólyuk lemélyesztése által: Szacsalon és Luhon. Itt azonban más ok miatt szüntették be a munkát és ezáltal függőben hagyták a petroleumkérdést: Szacsalon a vállalkozó elhalt, Luhon pedig elkedvtelenítették.

Ha a petroleumkérdést hazánkban dülőre akarjuk vinni, akkor okvetlen szükséges, hogy az állam hagyjon fel a mostanáig divó segítyezési rendszerrel, mely semmiféle eredménnyel nem járt és vegye a maga kezébe a mélyfurások megindítását. Oly módon szakközegei által megállapíthatja a furási pontokat, az egész furást pontosan ellenőrizheti, úgy hogy semmi akadálya a rendes üzemfolyásnak nem lesz. A második jó oldala pedig az lenne, hogy az egyes petroleumterületeket sorra át lehetne majd kutatni, nem egy furólyukkal, hanem annyival, amennyi szükségesnek fog látszani. Csak ily módon lehet megtudni, van-e az illető területen nagyobb mélységben termelhető mennyiségben petroleum vagy nincs.

Ami az átkutatandó petroleumterületek sorrendjét illeti, első sorban a Ropiankáról hazánkba huzódó petroleumvonulatot, a komarnik-mikovai vonulatot kellene átkutatni, melynek két területe, Felsőkomarnik és Mikova, geológiailag alaposan fel vannak véve és hol tényleg van petroleum. Ezen vonulatról ki lehetne mutatni, hogy az közvetlen folytatása-e a hirneves ropiankai rétegeknek. Másodsorban jönnének a luhi petroleumterületek Ungmegyében, melynek kutatását dr. Bantlin külső ok miatt hagyta abban; továbbá a Kőrösmezői Mármarosmegyében, hol a számos kutatás dacára sem hatoltak le 500 m.-ig és a szacsali az Iza völgyében, hol szintén külső ok miatt szüntették be a munkát. Sósmező csak az utolsó helyen ajánlható. Ámbár nagyon kívánatos volna, hogy ott is találjanak termelhető mennyiségben kőolajat, mégis az adott esetben nagy befolyással nem volna a többi, a flyschzónában meglévő petroleumvonulatokra, mivel Sósmező részét képezi a Kárpátok északi oldalának és a moldvaországi petroleumterülethez tartozik.

Nagyon kívánatos is volna azonkívül a zárt kutatmányokkal üzőtt visszaéléseket lehetőleg megszüntetni. Tömegesen jelentkeztek vállalkozók, kik a petroleumra zárt kutatmányt jelentettek be, de vajmi kevés fogott hozzá közülök a kutatáshoz. Legtöbben nem tettek egy kapavágást se, csak lefizetik a csekély díjat, éveken át lefoglalva tartanak területeket s ily módon akadályoznak másokat a komoly kutatásban.

BÁNYAJOG.

Anket a bányatörvény revíziójáról.

Bányászatunk és a földtulajdon.

(Hozzászólás a 4. és 5. kérdéshez.)

II.

Zártkörzetek megváltoztatása.

A kutatási rendszernek ily módon történendő megvalósítása magával vonja az eddigi zártkutatmányi körzetek megváltoztatását is, amely mint tapasztalatból tudjuk, régi, elavult és a célnak nem teljesen megfelelő elrendezés s különösen a bányaadományozást megelőző munkálatokat nehezíti meg, amidőn több igényjogosult jogait kell pontosan megállapítani, ami e mostani rendszer szerint rendkívül nehéz munka és sok összeütközésre, perlekedésre szolgáltat okot. De másrészt igazságtalan is.

A mai rendszer szerint ugyanis a zártkörzetek felfektetésekor határközök maradnak, amelyek nemcsak a kutatásnál képezhetnek komplikációkat, hanem legfőképpen a bányaadományozásnál is. Ha pedig azt akarjuk, hogy a zártkörök felfektetésekor határközök ne maradjanak, oly közel kell azokat egymáshoz fektetni, hogy egymást átszelve jól zárjanak, miáltal a terület felét elveszítjük, holott a felügyeleti illetéket a körzetek száma szerint kell fizetnünk.

Az általam proponált rendszer kizárja ugyan egy bizonyos területre többek által bejelentett kutatási igény elfogadását, míg az elsőbbséggel bíró fél kutatását be nem fejezte, amit gyakorlati szempontból helyesnek kell tartanunk, de ha a zárt körzeteknek most szokásban levő felfektetési módja továbbra is fenmaradna, akkor azon intézkedés nem volna igazságos, mivel egy más vezérpont alapján felfektetett körzetsoport a már lefoglalt, vagy az ezel határos területet másképpen fedné, amelyből nehezen kiegyenlíthető határközi összeütközések származnának.

Zártkutatmányi terek.

Azért ezen új rendszer szerint oly zártkutatmányi terek helyezendők a mai zártkörök helyett, amelyek szorosan egymás mellé derékszögben simulnak és határközöket nem hagynak, a területet pedig bármely fixponttól számítva egyenlően fedik.

Ez a szabályos négyszög, melynek oldalhossza egyenkint 400 öl; 160.000 négyszöglet, vagyis 100 kat. hold területet zár be, a mostani zártkör 96 holdja helyett. Ezzel szemben a felügyeleti illeték, tekintettel arra, hogy itt határközök nem maradnak, évi 10 korona legyen.

Felfektetés.

Hogy ez a gyakorlatban könnyen alkalmazható legyen, a következőképen járunk el:

A kizárólagos kutatási engedélyt kérő által benyújtott hiteles térképen feltüntetett területet, mely most már csupán természetes határokkal van körülvéve, egy szabályos derékszögű négyszögbe foglalva meghatározzuk, hogy az ezen szabályos négyszög által bezárt terület az északi és déli szélesség mely fokai között terül el. Az így felfektetett szabályos négyszögnek az igényelt területhez legközelebb fekvő sarka vétetik vezérpontnak, amelytől a mérések, illetve a beosztás eszközöltetik. Beosztunk azután egy átlátszó másoló papíros vagy vászonlapot a benyújtott térkép mérték lába szerint az egész terület (négyszög) nagyságában 100 kat hold terjedelmű zárt terekre, mely táblázatot a szabályos derékszögű területre ráfektetjük. Ezáltal az igényelt terület derékszögű zártterekre pontosan felosztható és a természetes határokat érintő zárt tereken a határ szintén megjelölhető. Az így felfektetett zártterek szorosan egymás mellé simulva, határközöket nem képeznek és a jegyzőkönyv is könnyebben megszerkeszthető. Csakis teljes zárt terek engedélyezendők, tekintet nélkül arra, vajjon a kizárólagos kutatási tér természetes határait miképpen szeli.

A kizárólagos kutatási engedély alapján a kutatónak teljes szabadság adandó, hogy az egyes zárttereknek mely pontján kezdi meg a kutatást. Mindazáltal szükséges, hogy úgy az egész terület, mint az abban elterülő zárt terek négy sarka nagyobb határkövel vagy földbe-ásott oszloppal jelöltessék meg, azokon nyilalaku jeleket alkalmazván, melyek a terület kiterjedését az irányok szerint megjelölik. Ugyancsak ezekre kell kifüggeszteni a kizárólagos, illetve zártkutatmányi jelvényt is. Ha e jogok megszűntek, a jelvények nyomban eltávolítandók, melyről a volt jogosult gondoskodni köteles s egyben ennek megtörténtéről a bányahatóságnak jelentést tenni tartozik. A kutatási jelek fel nem állítása vagy azoknak idegenek által való rongálása vagy eltávolítása szigoruan büntetendő.

Amidőn a kutató kutatásával oly sikert ért el, melyek alapján a zártkutatmányi terek engedélyezését kérheti, területét már jobban ismeri s a térképeken kijelöli azon zárt tereket, amelyeken a behatóbb kutatást érdemesnek tartja. A behatóbb kutatás révén területét teljesen megismerve redukálja a zárt terek számát és sikeres kutatás esetén bányaadományozást kér, melyet az egész országban bizonyos egységes mérték szerint tartok célszerűnek.

Egységes bánya mérték.

Mivel a kutatás e rendszer szerint szisztematikusan végeztetett, meghagyható a bányaadományozásnál is azon beosztás, amely a zárt terekre alkalmaztatott.

Ha valamely kutató egy ily módon átkutatott területen bányát nyert, bányáját üzembe kell, hogy hozza, viszont nyilatkoznia kell, hogy mely zárt tereket akarja még átkutatni, illetve bányájához csatolni s az ez alapon felvett térképet a bányahatósághoz benyújtani. Az így lekötött zárt terek száma a százat meg nem haladhatja, s mivel az azokon eszközölni kívánt kutatás már biztosabb, felügyeleti illetéke is 10 koronáról 20 koronára emelendő. A rendszeres kutatás reá nézve ezután is kötelező, melyről havonként a bányahatóságnak részletes jelentést küldeni köteles.

A kutatásnak és bányaadományozásnak ily módon való keresztülvitele sok vitás és egyébként összeütközésre alkalmas szolgálató kérdés létrejöttét gátolja meg, mert így szomszéd területek igényjogosultjai egymással összeütközésbe nem jöhetnek, hiába területek le nem kötöttek, hanem a helyett a lekötött területek munkába vétetnek; a bányaugy kezelés igen egyszerűvé válik és a vállalkozmányi térképek és egyéb naplók rendszeresen és pontosan vezethetők.

Zárt körzeteknek zárt terekké való átalakítása.

Ha az új bányatörvény megalkotásakor ez elvek tekintetbe vétetnének, az egységesség érdekében szükségessé válnék a már adományozott zárt kutatómányoknak e rendszer szerint való átfektetése és akcióba léptetése, ami a bányahatóságot természetesen még inkább megterhelné. Fejlődő bányászatunk már most is igényli, hogy a bányakapitányságok száma szaporítsák s a meglévők több munkaerővel láttassanak el, ezért eme célszerű változtatás keresztülvitele esetén meg égető szükség van arra, hogy annyi bányakapitányság szerveztessék, amennyi a fokozott igényekből származó követelményeknek eleget tud tenni.

Bányászati ügyvivő hivatalok szervezése.

Hogy a bányakapitányságok a bányászat fejlődésével hivatásuknak megfelelőhessenek s tulajdonképeni rendeltetésüknek, mint ellenőrző hatóság a törvény intencióinak megfelelően eleget tehessenek, szükséges, hogy a bányászok közönség sok, kicsinyes zaklatásától megszabadíttassanak, mely most idejük legnagyobb részét elrabolja. Ezért szükségesnek találok, hogy egyelőre minden bányakapitányság mellé a szabadalmi ügyvivők intézményének mintájára egy-egy bányászati ügyvivő kineveztessek, aki a közvetítő a közönség és a bányahatóság között.

Ezen hivatalok a magán vállalkozás jellegével birjanak, mindazáltal csakis első rendű szakembereknek adassék meg ez a jog, kiket a főbányahatóság mint esküt tett hites bányászati ügyvivőket nevezze ki. Kötelességük a közönség részéről adott megbízásoknak eleget tenni, melyet ők a fennálló törvények szerint elvégezni kötelesek s megbízó feleik ügyeiben eljárni s azok részére érkező hivatalos intézkedéseket elintézés és kézbesítés végett a bányahatóságoktól átvenni. Mindezen munkálatokért csak a törvényesen megszabott díjat szedhetik, melyek megállapításánál a két fél érdeke méltányosan összhangba hozassék.

Ezen hivatalok felállítása a bányahatóságokat sok hiábavaló felesleges munka alól menti fel, minek következtében azok tulajdonképeni rendeltetésüknek jobban megfelelhetnek, másrészt a közönség igénye is a gyors lebonyolítás által jobban kiegészítettnek.

Ezen ügyvivő hivatalok vezetői és alkalmazottai, valamint ezek hozzátartozó kutatási jogot vagy bányajogot egész Magyarország területén nem szerezhetnek, bányaeladások közvetítését magukra nem vállalhatják, sem ilyenmő megbízásokat másnak nem adhatnak, hanem a törvényben szigoruan meghatározott adminisztratív munkákat végezhetik. Megbízó feleiket az azok által adott külön meghatalmazás alapján képviselhetik.

Igy tehát a proponált rendszer életbeléptetése alkalmával felszaporodó munkatöbblet a bányahatóságok részéről könnyen elviselhetővé lesz, míg ez intézkedést a közönség is nagy örömmel fogadná.

A fent ismertetett szabad kutatási rendszer szerint most már a bányaadományozás kérdése is nagyrészt megadottnak tekinthető, amennyiben a bányaadományozás főfeltétele — a vájást érdemlőség — a bányahatóság részéről már hosszabb idő óta konstataltatott, mert hiszen a fenti rendszer szerint ez képezte már a kizárólagos kutatás idejében a zárt kutatómány terek engedélyezésének alapját s ez alapon engedélyeztettek a zárt kutatómány terek s éppen a kutatásnak eme genetikus fejlődése s közben a bányahatóság jóakaratu támogatása adott a kutatómány bányahatóságot a további küzdelemre.

E kérdésnél figyelembe veendőnek és méltánadónak tartom, hogy bányaadományozáskor az adományozott új bányatelek után százalékos illeték ne fizetessék azon egyszerű oknál fogva, mert az adományozott új bányatelek értéke még hozzávetőlegesen sem állapítható meg, s így biztos adózási alapul akkor még nem tekinthető. De hogy ezáltal a kincstár ne károsodjék, szükségesnek és méltányosnak találok, hogy a már üzemben levő bányatelek tisztá jövedelme utáni adója valamivel felemeltessék. De ha a már adományozott és üzembe hozott bányatelek más névre ruháztatják át, úgy a termelési évek tisztá nyeresége alapján kiszámított százalékos illeték fizetendő.

Bányamérték.

A bányaugy kezelés egyszerűsítésére és a gyakori határközi összeütközések elkerülése végett szükségesnek tartom, hogy a vájna mértékek az egész országban egységesen határozottatnak meg és pedig mindig a művelés alá veendő terület szélessége, hosszúsága és mélysége szerint beilleszkedvén a fent ismertetett zárt terek beosztási rendszerébe, hogy ezáltal a szomszéd bányatulajdonosok közti vitás kérdések felmerülése elkerültessek. Ugyanezen elv és rendszer szerint történjék a külmértékek adományozása is.

VI. KÉRDÉS. Földtulajdon.

A fent előadottak szerint tehát a föld tulajdonjoga csak a termőréteg mélységeig terjed ki, mely felett a föld tulajdonosa, mint magánbirtokos szabadon rendelkezik. (Kivételt képeznek azon helyek, hol a különféle természeti termékek, vagy a föld termőrétegei keveredve, fordulnak elő, melyek felhasználása szintén csak a rendszeres kutatás alapján kiadott bányajogositvány birtokában történhetik.)

Bányatulajdon.

A föld termő rétege alatt fekvő terület azonban attól elkülönítettik és már nem magán, hanem köztulajdon (bányatulajdon) képez, mely a törvényben meghatározott jogositványok alapján egy bizonyos időre birtoklásba (használatba) engedtetik át oly célból, hogy az ott rejlő természeti termékek bárki által feltárhatók és értékesíthetők legyenek.

Földtulajdon korlátozása.

Mivel pedig a föld mélyében fekvő természeti termékek a föld felső rétegének megbolygatása nélkül ki nem termelhetők, így amaz érdekében, bizonyos esetekben, a föld tulajdonjog korlátozandó. Ez a korlátozás különösen a bányászati célra igényelt területek kisajátításánál szükséges, mely mindenkor a földtulajdonos jogainak méltánylása alapján, de a bányászati szabad fejlődésének szemmel tartásával eszközözendő.

A ma érvényben levő kisajátítási törvény idevonatkozó rendelkezései oda módosítandók, hogy a bányászati célra szükséges területek a bányatulajdonos részére mindenütt a helyi érték alapján engedendők át, tekintet nélkül arra, hogy azt a bányatulajdonos miképen akarja felhasználni.

A kizárólagos kutatási és zárt kutatómáni idő alatt is a szükséges terület átengedendő, de a kutató ne legyen kénytelen annak örök áron való megvételére, hanem ha a kutatás végeredményében sikertelen lenne, csak bizonyos kártérítés fizetése legyen kötelező, mely mindig a helyi érték alapján fizetendő.

A kizárólagos kutatási és zártkutatómáni tereket, valamint a bányahatárokat jelző oszlopok s határkövek a bányahatóság elrendelő végzésének a földtulajdonos előtt való felmutatása után minden kárpótlás nélkül felállíthatók legyenek.

Mivel a fentiek szerint mindenféle természeti termék a földtulajdonjogától elválasztott, így mindazon ásványok, mint pl. a mészkő, gipsz, épületkő stb., melyeknek bányászatához eddig külön bányajogositvány nem kellett, ezután bányászása csakis rendszeres kutatás alapján kiadott bányajogositvánnyal engedélyeztessék. A kisajátítás ezeknél a területeknél is az imént előadottak alapján történjék, hogy ezek versenyképes termelése a célnak megfelelően biztosítsák.

VII. KÉRDÉS. Bányavállalkozók egymás közötti viszonya.

Fentebb már említettem, hogy a szabad fejlődésnek egyik főfeltétele a harmónikus együttműködés, különösen oly gazdasági ágaknál, melyeknél az elérendő cél érdekében több embernek egyesülésére van szükség. Ezen gazdasági ágak közé tartozik a bányászat is, hol a minduntalan felmerülő akadályokat és nehézségeket csak több embernek harmónikus együttműködése győzheti le.

Valamely vállalatnak életképessége mindig attól függ, hogy milyen elvek szerint és milyen alapra van az fektetve és hogy milyen a vállalat tagjainak egyénisége, hogy t. i. képesek-e következetesen azon elvek mellett megmaradásra, amely vállalatukat létrehozta. Ha az elvek jók és helyesek, melyek valamely vállalatot létre hoztak s a kölcsönösség a társak között megvan, úgy a vállalat is biztos alapra van fektetve és fel is virágozik.

Különösen nagy szükség van eme kölcsönösségre a bányatársulatok tagjai között, kik nemcsak hogy egymásra vannak utalva, hanem még szomszéd bányatársaságukat is meg kell nyerniök, hogy kitűzött céljukat minél bizonyosabban elérhessék.

Részvények eladásának korlátozása.

Nem akarok a bányatulajdonosok magánjogi viszonyainak bővebb fejtegetésébe bocsátkozni, csupán a bányatársulatok (részvénytársaságok) megerősítésére s így a bányászat fejlődésének biztosítására vonatkozó eszmémnek akarok kifejezést adni, midőn proponálom, hogy a társulati alapon létesült bányavállalat egyes tulajdonosai a saját részüket (részvényeiket) csak a többi bányatárs megkérdezése és beleegyezése alapján adhassák el, vagy terheltezzék meg, mely intézkedésnek gyakorlati szempontból eléggé nem méltányolható előnyei vannak.

Első tekintetre úgy látszik, hogy ezen intézkedés sérti az egyéni szabadságot, de ily fontos egyesüléseknél nem csupán egy embernek kicsinyes érdeke az irányadó, sőt ezen korlátozás nem is a társulati

megmaradásra való kényszerítés végett alkalmazandó, hanem hogy a bányatársak vállalatukat mindenféle megvázkódttatás ellen ezáltal is biztosítsák, nehogy oda olyan elemek juthassanak, kik az ügynek inkább kárára, mint hasznára válnának. Segítségre szoruló bányatársaságokon így könnyen segíthetnek s elejét vehetik minden káros befolyásnak.

Bányahatóság képviseltetése.

Szükségesnek tartom, hogy a bányatársulati közgyűléseken a bányahatóság mindig képviselve legyen és a közgyűlési jegyzőkönyv hiteles másolata a kiküldöttnek átadassék. Legyen ez mindkét félre kötelező.

A bányahatóság feladata a közgyűlésen tárgyalandó dolgoknak a törvény intencióinak megfelelőleg való irányítása s oly intézkedések meggátálása, mely egyesek megkárosításával járna, de a vállalat magántermészetű ügyeibe be nem folyhat. Így a bányahatóság a hatáskörébe tartozó bányák-üzeméről mindig helyes értesülést szerez, minélfogva nemcsak ellenőrző kötelességének felelhet meg pontosan, hanem a különféle ellentéteket könnyebben kiegyenlítheti.

JOGESÉT.

A kartell felelőssége.

Igen érdekes jogeset történt egy galíciai gyártulajdonos és egy biztosító társaság kartell között.

Galíciai gyárak biztosítására nézve az osztrák és magyar biztosító társaságok között a kartellnek egy neve, ugynevezett Kundenschutz-Kartell áll fenn, a melynél fogva a kartellel szemben álló biztosító társaságok olyan objektumnak biztosítását nem vállalják el, amely egy másik kartellirozott társaságnál egy éven belül biztosítva volt, hacsak ez a társaság a más biztosító által kötendő ügylethez hozzá nem járul. A kartell egy tagja, egy galíciai gyár biztosítását csakis azzal a feltétellel akarta meghosszabbítani, hogyha a gyártulajdonos saját életét is a társaságnál biztosítja, vagy pedig, ha ezt nem akarná, akkor a biztosítandó gyárépület után jóval magasabb díjat fizet.

A gyártulajdonos vonakodott ezen feltételt elfogadni és más társasággal próbált biztosítási ügyletet kötni, hanem ez a fenti kartell-feltételnél fogva nem sikerült neki, annál kevésbbé, mert az eddigi biztosító a többi társaságok által feltételként kívánt hozzájárulást megtagadta. E tárgyalások közben a gyár leégett, mire a tulajdonos a biztosítót beperelte egész kárának megtérítésére azon az alapon, hogy a társaság meghiusította, hogy ő a gyárat rendes feltételek mellett biztosíthassa, azáltal, hogy ő maga méltánytalan feltételeket szabott meg és a többi társaságokkal együtt gyárat valóságos bojkott alá helyezte.

A bécsi kereskedelmi bíróság, valamint az Oberlandesgericht is a keresetet elutasította, azon az alapon, hogy a biztosító társaság jogkörében cselekedett akkor, mikor a saját feltételeit a biztosításra nézve megszabta és a kartell-szerződés által sem szegett meg valamely oly jogszabályt, amely kártérítésre kötelezne.

Az osztrák legfőbb bíróság azonban ellenkező elvi álláspontra helyezkedett, kimondván, hogy megvizsgálandó, vajjon a kartell egyes szerződéses határozmányainak kihasználása abból a célból, hogy a felperest a szerződésnek nyomasztó feltételek mellett való megújításra kényszerítsék, nem képez-e olyan károsító cselekményt, amelyért az alperes felelősséggel tartozik.

BÁNYÁHIREK.

Bányamunkásbiztosítások és a segélyalapok.

Embertársunknak többet nem adhatunk, mint a mennyit saját veszélyeztetésünk és romlásunk nélkül adni képesek vagyunk. A bányászember sem kockáztathatja életét és testi épségét embertársai vagyonának megszerzése érdekében, ha e cselekménye azt eredményezheti, hogy hozzátartozói kenyérkeresőjüket elveszítsék. A bányászemberek biztosítása érdekében az intézmény fejlesztése és népszerűsítése szempontjából is szükséges tehát, hogy a bányászember az őt érhető baleset ellen akként biztosíttassék, hogy a biztosítási díj ne terhelje közvetlenül a biztosított bányászt. Erre azonban az eddig létesített és fennálló segélyalapok nem elégségesek. Ezen alapok többnyire kimerülnek, mielőtt egy-két bányászbembert baleset ér; emellett a legjobb esetben is oly csekély mérvű segély nyújtására képesek, amely egyetlen szerencsétlenül járt bányászember családját sem fogja a végnymortól megmenteni.

Üdvös eljárás volna, ha a meglevő összes ebbeli segélyalapok jövedelme ezentúl nem fordíthatnák egyes segélyezésre, hanem ehelyett az alapokban részes valamennyi bányászember helyett a baleset elleni biztosítási díjak fedeztetnének valamennyi ilyen segélyalap által. Ez esetben minden egyes bányászember, vajmi csekély díjrészlet lefizetése mellett, a halál, a baleset, a munkaképtelenség és a rokkantság esetére oly tekintélyes összeg erejéig volna biztosítható, hogy családjá, bárminő baleset bekövetkeztével a nyomortól megmentetnék. Az összes segélyalapok vagyoni helyzetét feltüntető ebbeli adatok nem állnak ma rendelkezésünkre, ám bizonyosra vehető, hogy a ma létező ebbeli alapok a kérdéses biztosítási díjak megfizetésére elegendő anyagi erőforrások fölött rendelkeznek.

Furatások a Mezőségen.

Tudvalevő, hogy a Mezőségen nagy vízhiány van, ami ugy közegészségi, mint gazdasági szempontból nagy károkat okozott annak az egyébként gazdag és népes vidéknek.

A kormány még a múlt nyáron megbizta a m. kir. geológiai intézetet, hogy geológiailag vizsgálta meg a Mezőséget, hogy milyen helyeken lehetne sikeresen vizet tartalmazó rétegek után furni. Az intézet több kiváló geológusa heteken át vizsgálta a vidéket s végre azt az ajánlatot tették a kormánynak, hogy az első próbafurást Mezőszentmihálytelkén, a másodikat Mezőörményes, a harmadikat Uzdiszentpéter és a negyediket Magyarfráta községek határában eszközöljék.

A munkálatokat meg is kezdték s mint illetékes helyen értesültünk, váratlan sikerrel jártak. Az első mélyfúrás, amint azt Pap geológus is vélelmezte, 200 m. mélységben vizréteget ért, melyből bőséges vizsugár szökik ki. Érthető nagy örömet okoz ez a hír nemcsak az ottani lakosok között, hanem a szakkörökben is, mert remélik, hogy a többi furás is eredménnyel fog jární; és egyúttal végre eldőlt az a téves felfogás, hogy az erdőlyrészi medencében egyáltalában nincsen viz, nagyobb mélységben sem.

De más szempontból is nagy várakozással tekintünk a többi furás eredménye elé — geológiai és gyakorlati szempontból. A Mezőségen ugyanis sót tartalmazó agyagrétegek és sótömzsők folytonos vonu-

latban mutatkoznak s így nincs kizárva, hogy a négy mélyfúró közül valamelyik érinteni fogja az oly régen kutatott és felette értékes kálisó régiót, melynek a sósórétegek alatt okvetlen következnie kell. A furatások eddigi eredménye is nagyjelentőségű és csak elismeréssel kell szólnunk Darányi Ignác földművelésügyi miniszterről, aki egy alkalmat sem mulaszt arra nézve, hogy közzgazdaságunk fejlődését elősegítse. De elismerés illeti kiváló szaktudású geológusainkat is, a kiknek csendes, ernyedetlen munkájáról nem tudja a nagyközönség azt, mily fontos szolgálatot tesznek vele a nemzetnek s a nemzet vagyonsodásának és hogy európai szaktudásunkat külföldön jobban ismerik, mint nálunk.

A wolfram-acél. A wolfram-acél természetes keménységénél fogva különösen furási és fraisirózó műveleteknél jelentős szolgálatokat tesz; újabb finom mivű bélyegzők készítéséhez is felhasználják. A wolfram-acél általános elterjedésének útját állja ma még az aránytalanul magas beszerzési ár, amennyiben 8—15-ször drágább bárminő egyéb acélfélénél. Az elektrotechnika a wolfram-acélnak, tekintettel kiváló permeabilitására, nagy jövőt jósol. Permeabilitása abból áll, hogy a delejes erőt nagy mértékben képes visszatartani. A wolfram-acéltermelés ma még vajmi szerény keretű, legalább egyéb acélfélékhez mérten, a mennyiben tavalyi össztermése a világpiacon alig volt képes a 14 ezer tonna súlyt meghaladni. A wolfram-acél wolfram-tartalma 0,8—16% között váltakozik. A Sheffieldben előállított ugynevezett mushet-acélban átlag 9% wolframot fogunk találni. Ez a sheffieldi wolfram-acél oly finom és egyenletesen sima, hogy abban egy-egy szemcsét már csak göröcsövi vizsgálódás esetén leszünk képesek fölfedezni. Van azonban a wolfram-acélnak egy jelentős hátránya s ez abban nyilvánul, hogy a tűz erősen megviseli, miért is hevitési műveletek közben a túlhevítés lényegesen csökkenti elmentálló képességét, úgy hogy a wolfram-acél kezelésénél kiváló szakértelemmel kell minden hevitési művelet körülményeit eljární; ellen esetben a túlhevítéssel, a fölötte magas értékű acélsanyag esetleg teljesen hasznavehetetlenné s így egyben értéktelenné válhatik.

Vezető cikkünk. Talán vétünk *dr. Posewitz* Tivadar tiszteletreméltó szerénysége ellen, amikor e helyen külön is említést teszünk „Petroleum és aszfalt Magyarországon” c. kiváló munkájáról, (melynek summáját vezetőcikkünk tartalmazza) s amelyet a Földtani intézet különnyomatban is kiadott, de tartozunk a köznek s a kulturtörténetnek azzal, hogy az igazi érdem elismerését leszögezzük. *Dr. Posewitz* nagybecsű művében a tudós szakértő alaposágával tájékoztat afelől, hogy a legrégebb időktől fogva mi történt mostanáig petroleum-kutatásunk terén s kimutatva az eddigi kísérletezések eredménytelenségét arra a konklúzióra jut, hogy e fontos ügy megoldását végre-valahára az államnak kell kezébe vennie. Cikkünk is erről szól.

Újabb vas- és cinknyerési módszer cinktartalmu vasérccekből. Az eljárás a következő: az elektrikus kemencékben olvasztott érceket, olvasztásuk közben, redukált gázokkal kezelik, miközben a cink lepároltatik vagyis destillálódik. Az ércek olvasztását, az olvadást előmozdító csapadékok segítségének igénybevételével eszközlik, ám ezek között redukáló anyag nem szereplhet. A redukáló s illetőleg redukálni hivatott gázokat és gázvegyületeket a megolvasztott

anyagba utóbb befufuttatják. Ha az olvasztás, az elektrikus kemencében befejezést nyert, a megolvadt ércanyagot, mielőtt a redukálni hivatott gázokat igénybe vennék, előbb oxydáló gázokkal kezelik. A mennyiben sulfidikus ércekről van szó, ezeknél az olvasztást megelőző piritási eljárást mellőzni lehet, úgy hogy ezek mindjárt közvetlenül hevithetők az elektrikus kemencében. Az oxydáció szempontjából célszerű a masszába levegőt fufuttatni s csak azután a redukáló gázok közreműködését igénybe venni. A vázolt eljárás vajmi csekély fáradtságot igényel, még ennél is kevesebb energiát kíván a cinkércnek a kemencében visszamaradó vasanyagtól való elválasztása.

PÉNZÜGYI, IPARI ÉS KERESKEDELMII HIREK.

A kormány és a pozsonyi dinamitgyár. Mult számban közöltük, hogy a kereskedelemügyi kormány arról értesítette a pozsonyi Dynamit Nobel-részvénytársaságot, hogy a Pozsonyban létesítendő sósav-szulfát és anylin-gyára részére tizenöt esztendőre biztosítja a törvényben meghatározott állami kedvezményeket. A miniszter azonban mint Pozsonyból írják nekünk, ezt a többi közt a következő feltételekhez köti: A részvénytársaság köteles vállalata legalább három millió korona tőkét befektetni és rendszeresen legalább háromszáz munkást foglalkoztatni. A vállalat természetesen teljesíteni fogja a kormány kívánságait.

Uj sóhivatal Aradon. A pénzügyminisztérium leiratot intézett az aradi pénzügyigazgatósághoz, amelyben értesíti, hogy az aradi sóhivatal új helyiségeit a pénzügyi palota üresen álló telekrészén építsék föl. Az építkezéshez még e hó folyamán hozzálátnak.

Az amerikai petroleum ellen. A hazai petroleum-finomító gyárak a „Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesület”-ében értekezletet tartottak, amelyen behatóan megvitaták a Vacuum Oil Companynek azt a legújabb Ausztriában és Magyarországon is foganatba vett eljárását, melylyel a tankocsik rendszere alapján a közvetítő kereskedelem kiküszöbölésére és a hazai petroleum-ipar kisajátítására tör. Az értekezleten, amelyen Helvey Tivadar dr. elnökölt és Bokor Gusztáv dr. volt az előadó, az egyesület kötelékébe tartozó következő petroleum-finomító-vállalatok voltak képviselve: Fiumei kőolaj-finomító-gyár r. t., Magyar petroleumipar r. t., Apolló kőolajfinomító r. t., Bihar-Szilágyi olajipar r. t., Budapesti ásványolaj-gyár r. t., Danica r. t. Képviselve volt továbbá az O. M. K. E. is Daróczy Béla dr. fogalmazóval. Miután az előadó bevezetőleg megismertette az egyesület által tett előkészítő lépéseket, valamint a Standard Oil Companyval más országokban szerzett tapasztalatokat, élénk vita indult meg, amelyben a jelenlévők mindnyájan résztvettek. Végül elhatározták, hogy az amerikai petroleum-trösztnek a belföldi ipar és kereskedelem létérdekeit fenyegető eljárása ellen az egész vonalon erőteljes akciót indítanak. Megbízták egyúttal a Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesületének elnökségét azzal, hogy a hozott határozatok értelmében a kormánynál és más ipari és kereskedelmi testületeknél is sürögősen megtegye a szükséges lépéseket.

Uj gyár a felvidéken. Március 8-án új gyári részvénytársaság alakult Ruttkán és pedig „Felsőmagyarországi mész- és mészhomokkő-téglagyár r. t.” címen. A társaság alaptőkéje 200,000 korona és székhelye a Ks.-Od. fővonala mentén fekvő Turán község lesz. A gyárat a tervezők az árvamegyei Kralovánban tervezték, de ott oly akadályok merültek fel, hogy a társaság kénytelen volt Turócmegye területére áttenni székhelyét. Az igazgatóság tagjai lettek: Dr. Reicher Vilmos, Feldmann József, Freyer Leo, Pollacsek Nándor és Wachsberger Lipót. A felügyelőbizottságba beválasztottak: Dr. Szolarik Vilmos, Kafenda Frigyes és Herczogh Adolf, póttag: Tyroler Ármin.

Legújabb szabadalmak. Az elmúlt héten alábbi szabadalmakat jelentették be. A bejelentett találmányok egyelőre jogtalan használat ellen védelemben részesülnek. A bejelentések ellen 60 napon belül felszólalni lehet. Érdekelte feleknek bővebb felvilágosítással szolgál „A Bánya” szerkesztősége.

Buzsáky Béla: Berendezés tüzhelyek, kályhák stb. füstcsövén át távozó melegének kihasználására jelentett szabadalmat.

Chemische Fabrik Actien-Gesellschaft: Eljárás és berendezés a szuperfoszfát föltárására szolgáló tartályok kiürítésére.

Csatano Sztéfán kapitány: Nyers kőolaj fűtőkészülék.

Martin Eduard: Eljárás műtrágya előállítására.

Bohn Mihály. Tégláégető eljárás körkemencékhez, melynél a tüzelőanyagot már előzetesen a tüzelőtér egész keresztmetszetében egyenletesen szétosztjuk azon célból, hogy a tűz tovahaladása közben fokozatosan meggyuladva egyenletes meleg elosztást eredményezzen.

Fehér Jenő: Vasbetonrud, mely vasból készült kupos hegyű és ezen hegyhez szilárdan hozzáerősített vasvázból áll, mely vasváz minden oldalról betonanyaggal van körülcsozmósólva; távirda póznák, szőlőkarók, kerítések előállítására igen alkalmas.

Székelly Mihály: Berendezés csöveknek betonból vagy egyéb képlékeny anyagból való előállítására.

Feuerwerker Adolf: Egysínes vasuti rendszer.

Gyárak és bányaiparvállalatok. A *Bantiin-féle vegyi gyárak rt.* (Perecsény) az 1907. évben 1,297.198 (1908: 1,267.924) K bruttó bevételt ért el. A tiszta nyereség — bő tartalékolások után, melyek az épületek és gépek értékcsökkentésénél 193.000 (193.471) K-ra ruznak — 194.769 K, az előző évi 201.281 K-val szemben, azaz a 2 millió K alaptőke 9,7%-kal kamatozott. A nyere-égből 21.726 (21.622) K-t jutalékokra fordítanak, 35 K = 7% osztalékot fizetnek, mint tavaly és 33.042 (13.714) K-t új számlára visznek át. Tekintve a rt. produktumainak természetét és a mult év pénzügyi viszonyait, csak elismeréssel lehet szólnunk a fontos ipari vállalat eredményeiről, melyek különben Rhón Szeverin igazgató tevékenységét dicsérik. — A *Magyar kovasav-művek rt.* rendkívüli közgyűlésén felemelte alaptőkéjét 200.000 K-ról 500.000 K-ra, 600 drb 500 koronás részvény kibocsátása utján. — A *Köszénbánya s téglagyár társulat Pesten* március 8-án tartotta közgyűlését. Az igazgatósági jelentés megemlékezik arról a sok nehézségről, melylyel a gyár az elmúlt évben küzdött, a munkásviszonyok rossz-ságára, az elégtelen fuvarozás, az általános széninség, mindmegannyi vis-major miatt. A magasbódott gyártási költségeknek megfelelő ellenértéket nem kaptak az eladási árban. Ez okok miatt az üzemi eredmény csak kevéssel jobb az előző évinél. Az építkezési tevékenység a kellemetlen viszonyok miatt mélyre apadt le. Azonban a

jövő javuló viszonyokkal és az építő-ipar állandó fellendülésével kecsegtet. Az évi mérleg 388.889 K. tiszta nyereséget mutat fel, melyből a jutalékok levonása után 340.000 K-t fizetnek ki osztalékul, részvényenkint 20 K-val, míg a fennmaradó 6111 K-t a tisztviselők segélyalapjának utalványozták. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette és a felmentvényt megadta minden irányban. — *A Klotild első magyar vegyipar rt.* (Szabadkán) létesített kénsav- és műtrágyagyára részére a kereskedelmi miniszter az előzetesen biztosított állami kedvezményeket 1906. szeptember 20-tól számítandó 10 évre végleg engedélyezte. — *A Hosszuhetényi köszénbánya rt.*, melynek bányáját a Dunagőzhajózási társaság bérlé, 1907-ben 1693 K veszteséggel dolgozott, amit az előző évekről áthozott 28.217 K-hoz adva, az összes veszteség 30.910 K, amit új számlára zártak át. A mérleg két tétele változatlan: 400.000 K az alaptőke és ugyanannyi a bánya értéke. — *Az Esztergomvidéki köszénbánya rt.*, melynek üzeme szünetel, az 1907. évi mérlegét teljesen ugyanazon tételekkel zárja, mint az 1906. évit. Nyereség vagy veszteség nincs. A vagyon 3.200.437 K mint 1906-ban.

A zágrábi kereskedők és a postatakarékpénztár. Zágrábi tekintélyes kereskedő és ipari cégek azzal a kérelemmel fordultak Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszterhez, hogy vesse latba befolyását az iránt, hogy a magyar postatakarékpénztár terjessze ki tevékenységét az okkupált tartományokra is, illetve az ottani postahivatalok bizassanak meg betéteknek a magyar postatakarékpénztár számlájára való elfogadásával és kifizetésével. Másfelől pedig azt írják, hogy a belügyminiszter Boszniában és Hercegovinában autonóm postatakarékpénztár felállítását tervezi, mely ugy a magyar, valamint az osztrák postatakarékpénztárral közvetlen átutalási összeköttetésbe lépne.

KÜLFÖLD.

A pénzpiac és az ipar hanyatlása.

Még ez év elején a világ összes pénzpiacain megszűnt a feszültség s a pénzügyi körök a pénzdrágaság szülte ipari és kereskedelmi pangás megszűnését hirdették.

Pedig nem egészen így áll a dolog. Mert igaz, hogy a pénz olcsóbb lett, de az iparban támadt hanyatlás, nem hogy megszűnt volna, hanem egyre tart. Innen magyarázható aztán az az idegesség, mely a tőzsdék horoszkópjain észlelhető s a melyet hiába igyekeznek letagadni.

Németországban most számszerűleg mutatják ki a vasipar gyengülését és az árak gyengülését, melyvel párhuzamos a szén-konjunktúra hanyatlása is. Angliában nem kevésbé roszabbodott a helyzet, ami különösen a hajóipar pangásában és a szenárak csökkenésében nyilvánul.

Legsúlyosabb képet mutatnak azonban az amerikai viszonyok, melyekre nézve jellemzők a következő adatok: Február második hetében pl. a bankok clearing-forgalma a múlt évi megfelelő hetéhez képest 29%-kal csökkent. Januárban 1732 csődeset fordult elő 63 millió dollár passzívával, több, mint 1897 eleje óta bármely hónapban. Múlt évi januárban csak 1100 csődeset volt 18 millió dollár passzívával. A vasutakon január közepén 339.000 teherkocsi, február közepén már 450.000 teherkocsi állott használatlanul, holott 1907. február közepén 100.000 kocsiival kevesebb állott rendelkezésre, mint amennyi kellett volna. A vasfogyasztás januárban 56%-kal

volt kevesebb, mint múlt évi januárban és a termelés kevesebb volt, mint a lefolyt négy év bármely hónapjában.

A szénbányák a puhaszén termelését 60%-kal, a kemény szén termelését 80%-kal csökkentették. Az építőiparról a Central Journal azt jelenti, hogy 47 városban január hónapban csak 16 millió dollár értékű építkezésre kötöttek szerződéseket, félannyira, mint 1907. évi januárban, s így az építőiparban 700.000 kézműves áll munkanélkül. Ujabbban az American Cap and Foundry Co. szüntette be tizenöt ipartelepén az üzemet s harmincezer munkást elbocsájtott. Amerikában a munkanélküliek száma ugyszólván napról-napra szaporodik. Nemrégiben különböző vasutársaságok az üzemi költségek csökkentése céljából félmillió vasuti munkást bocsájtottak el.

A bányászat és a tőke. A bányászat fejlődése a tőke vállalkozói kedvétől függ. De minthogy egyetlen iparágban sincs annyi esélynek kitéve a tőke, mint épen a bányavállalatoknál, érthető félénk tartózkodása. Épen azért csak örömmel regisztrálhatjuk, hogy Ausztriában a Westböhmsche Bergbau Aktienverein a Wiener Bankvereinnel és a Niederösterreichische Eskompte-Gesellschafttal együtt, mélyfurási vállalat alapítását tervezi, kezdetben csak kis vállalat alakjában, mely összeköttetésben állna az erkelenzi nagy mélyfurási társasággal. Ez a legheylessebb út a bányászat fejlesztése felé, amit nagyon kis mértékben már nálunk is követnek. Bárcsak a magyar tőke minél nagyobb erővel vonulna fel bányáiparunk segítségére, igazán ránk férne.

Az acélárak leszállítása. Az acéltröszt manipulációi odavezettek, hogy a világ összes acélpiacain erősen megcsappant az acélkereslet. Ennek folytán a skót acélgyárak egyesületének gyűlésén ehatározták, hogy az árakat tonnánként 5 shillinggel leszállítják. A Lancashire-acélművek megrendelések hiányában beszüntették az üzemet.

Bécs város szénrendelése Olaszországban. A bécsi község tanács három évre szóló szerződést kötött orosz szénbányákkal szobafűtésre alkalmas szén szállítására vonatkozóan. A megállapodás szerint az orosz bányák évenként háromezer vaggont tartoznak szállítani, melyet a városi tanács külön e célra bérelt raktárakban fog elhelyezni. S a szénmizériák megszüntetésére az a legheylessebb eljárás, amit például vehetne a mi városi hatóságunk is.

Az osztrák pénzpiac. Az osztrák pénzügyi intézetek igazgatói az utóbbi években nem igen büszkélkedhetnek azzal, hogy az intézeteiket kitünően vezetik, mert ha ezt találnák állítani, alaposan rácafolnak a tények. A Laenderbank legutóbb közzétett mérlegeiben csak burkoltan szólt a bankot ért nagy veszteségekről, melyek a londoni sikkasztásból eredtek. A Laenderbank után a minap a bécsi Uniobank tette közzé mérlegét; nagy erőlködés után az idén is a tavalyi 30 korona osztalékot fizeti ugyan részvényeseinek, de azért félig-meddig kiolvasható a mérlegből az, hogy a bank a múlt esztendő nem sorolhatja a legszerencsésebb üzletei közé. Ez érthető is, mert az Uniobank még alig heverte ki az egyiptomi piacon szenvedett súlyos veszteségeit. A bank igazgatósága erre vonatkozóan alighanem kevés őszinteséggel, de maga iránt sok jóakarattal számol be az alexandriai

Cassa di Skonto e di Risparniónál szenvedett veszteségeiről, amennyiben azt mondja, hogy az intézetnek mindössze 1500 darab részvénye van az alexandriai bankrészvényeiből, melyek 50 koronával vannak elkönnyelve. A bank igazgatóságába további veszteséget kizártnak tart, mert a rendes felszámolás sima lefolyású lesz. Az Union-bank igazgatósága a nyers olajüzletnél szenvedett veszteségét mindössze 350,000 koronában mutatja ki, amit az idej mérlegben — állítólag — teljesen leírt. A bank az idej mérlegben számolta el a Jelzálog Hitelbank 1906. évi sorsjegy konverziójából származó nyereségét is. Az agrárbank részvények átvételére alakult szindikátus felosztásáról és a történt újabb lefizetésekről szintén megemlékezik az intézet mérlege. Egyszóval osztrák szomszédaink a magyar intézetektől vethetnének példát arra, hogyan kell egy intézetet okosan, szakszerűen és körültekintően vezetni. Igaz ugyan, hogy a mi intézeteink vezetői a nyereszkeskedés mohóságában lefőzik osztrák kollégáikat, de hát ezt az igyekvésüket a részvényesek szívesen veszik tőlük.

Uj szerkezetű bányalámpák. A belgiumi szénbányákban uj szerkezetű lámpákkal kísérletet tesznek, melyek nemcsak a bányák veszedelmes bányalevegőjével szemben nyújtanak biztonságot, hanem jelzik ennek a jelenlétét is. Amint a brüsszeli lapok írják, az uj szerkezetű lámpák hasonlítanak a Davy-féle lámpákhoz, szintén finom dróthálóval vannak beborítva, azonban belső szerkezetük egészen más. A dróthálózat ugyanis össze van csatolva egy galvanométeres thermolámpa elemmel. Ha a bányában bányalég van, akkor a lángja nagyobb meleget fejleszt, mint rendes levegőben, ez pedig a thermoelemben nagyobb áramot hoz létre, amit a galvanométer kiütései jeleznek. Ha pedig szénsav (szénoxid) van a bányában, akkor a láng gyengén melegít, a galvanométer pedig ellentétes jelzést mutat. Ilyformán a lámpával a különböző veszedelmes gázokat is fel lehet rögtön ismerni, ami a bányamunkásra létkérdés. Az uj szerkezetű lámpákkal való kísérlet teljesen bevált.

A szerkesztésért felelős: Apsay V. János.

Lieferung von:

Stahlstempel mit Nahmen etc., Stahlbuchstaben u. Stahnummern nur in bester Qualität. — Stanzgravuren, Prägestempel und Schnitteinrichtungen für die Metallindustrie. — Kontroll-, Kantinen-, Konsum-, Werkzeug-, Bier-, Speise- und Wertmarken aller Art. — Geprägte und gegossene Metallschilder mit Firmen etc. etc.

Rob. Tümmler, Döbeln.

Gravier- und Präge-Anstalt, Mechanische Werkstätten. Gegründet 1878.

Gebrüder Siemens & Co.

Lichtenberg - Berlin

Erfinder der Dochkohle

liefern zu den billigsten Preisen in bekannter, bester Qualität Kohlenstäbe für elektrische Beleuchtung. — Spezialkohlen für Wechsel- und Gleichstrom. — Effektkohlen für gelbes und rotes Licht. Hervorragende Spezialmarke: „Edelweiss“. — Schleifkontakte aus Kohle von höchster Leistungsfähigkeit und geringster Abnutzung für Dynamos.

Mikrophonkohlen, Kohlen f. Elektrolyse.

Anfertigung von Spiritus Messapparaten und Kondenswassermessern.

Stadtlager Berlin, Schönebergerstrasse 3, Nähe Anhalter Bahnhof.

Heinrich Exner,

Baumaterialen - Handlung

Lagerplatz und Kontor **Berlin NO. 55,**

Elbingerstr. 61-64, an d. Greifswalderstr. Tel. Amt VII, 2683.

Grösstes Lager in sämtlichen
alten Baumaterialen für Haus-, Villen- und Fabrikbauten.

Enorme Auswahl in
fast neuen modernen Türen und Fenstern jeder Art.

Torwege, Schaufenster, Ladentüren in jeder Grösse.

Gartengitter, — Träger, L-, U- und Z-Eisen.

Balken, Kant- und Kreuzhölzer, Dachschalung, Fussböden, alt und neu.

Dachschiefer, Granitstufen sowie jegliches andere Baumaterial zu billigsten Preisen.

Vereinigte

Crummendorfer Quarzschieferbrüche

LANGE, LUX UND OELSNER

RIEGERSDORF, Kreis Strehlen, Preussisch-Schlesien.

Bahnstation CRUMMENDORF der Strehlen-Grottkauer Eisenbahn
Telegr.-Adr.: Quarztlbrüche RIEGERSDORF Strehlen-Schlesien

Empfehlen ihren auf Ausstellungen **hochfeuerfestem** mehrfach premierten ausgezeichnet

Quarzschiefer in behauenen oder gesägten rechtwinkligen oder konischen Stücken für Zustellung von C u p o l-, S c h w e i s s- und P u d d e l-ö f e n, für Converter, in Zinkhütten für die Schächte der Zinkdestillieröfen, für Kalk- und Schnitzeltrockenöfen Kesselfeuerun- **Quarzschiefer, ein hochfeuer-**

fester Naturstein, hält bei Höchsten Hitzegraden ganz wesentlich länger als beste Schamotte oder Dinassteine, wächst nur sehr wenig bei höchsten Temperaturen und ist sehr widerstandsfähig gegen Temperaturwechsel.

Preise: weit geringer, als für Schamotten und Dinassteine.

Quarzschiefer wird in behauenen und geputzten auch mit Diamantsägen voll- und scharfkantig geschnittenen rechtwinkligen und konischen Stücken von bestimmten Längen geliefert und mit bestem ff. Mörtel vermauert.

Allererste Referenzen des Inn- und Auslandes, sowie Originalzeugnisse und Prospekte stehen zur Verfügung.

„PÉNZÜGYI KODEX.”

I. KÖTET

ILLETÉKEGYENÉRTÉK.

A m. kir. pénzügyminiszterium 1907. december hó 9-én 124,395. sz. alatt kelt intézkedésével elrendelte az illetékegyenértéknek általános új vagyonbevallások alapján tíz évi időtartamra vagyis 1908. január 1-től 1918. január 1-ig terjedő érvénnyel bíró kiszabását, illetve kivetését.

Az illetékegyenérték fizetésére kötelezetteknek tehát most kell nagy gondot fordítani az illetékegyenérték tárgyát képező vagyon hibátlan bevallására és még inkább a bevallás alapján történt kivetés helyességére, mert minden helytelen bevallás és jogerössé vált hibás kivetés tíz évig, vagyis 1918-ig marad érvényben, azon változtatni nem lehet, s így az illetékegyenérték fizetésére kötelezettek a hibás kivetés sokszor terhes következményeit tíz évig viselni kénytelenek.

A helyes eljárás követhetése és az illetékegyenérték köteles feleket netalán ért sérelmek elhárítása céljából irtam meg „Illetékegyenérték“ című munkámat, amely magában foglalja az illetékegyenérték bevallására, kivetésére, beszedésére, behajtására, le- és elszámolására vonatkozó törvényeket és szabályokat, valamint a közigazgatási bíróságnak és a pénzügyminisztériumnak az illetékegyenértékre vonatkozó ítéleteit illetve rendeleteit feldolgozva.

Kizárólag a szerzőnél kapható.

Egy példány ára 10 korona.

Dr. SZABÓ SÁNDOR

jugakadémiai rendes képesített egyetemi magántanár

SAROSPATAK.

J. POHLIG A. G. Kölnben,

épít harminc év óta

sodrony-kötélpályákat,

a legjobb kivitelben.

Több mint 1700 berendezést szállított 15—18, 20, 35 és 43 kilométer hosszban is.

Magyarországi
képviselő:

Páris Oszkár Budapest

VII., Damjanich-utca 51. szám. ☎ Telefon 82—16. ☎

BURMEISTER C. CHAMOTTE-GYÁR

HALBSTADTBAN (ezelőtt C. KULMIZ).

Egyesítve az Egyesült Chamotte-gyárakkal m. Sz. (ezelőtt C. Kulmiz) Saarauban és Marktredwitzben.

Számos kiállításon kitüntetését nyert.

Mindennemű tűzálló-termények; Chamotte-kövek; kvarc- és silica-kövek, magasfoknak (hoch-basische) (védjegy XX) és magas savfoknak. Különleges kövek nagyolvasztók és Martin-kemen-cékhez; üstkövek, tűzálló agyag acéltégelyekhez és hasonló legmagasabb igényeknek megfelelő agyag; Chamottelisztt acélöntés-hez; tűzálló elszigetelőkövek 08 fajsúlyig, pl. léghevítő vezeték kifizetéséhez; pirszen-alakkövek, széntéglák a megkívánt mérték szerint, agyaghozzáadás nélkül, keményen sajtolva, megfelelően égetve, nagyolvasztókhoz. Alak-kövek, göberek, hevítő-retorták (Muffeln). A kohászati, légszusz-és vegyi iparágaknál használt mindennemű teljes kemencék szállítanak; különösen teljes nagyolvasztók léghevítővel, göb-és mészkemencék. — Fenti külön-legességekben gyakorlott kömü-vesek rendelkezésre állnak.

Alapított 1850-ben.

Évi termelőképesség: 100 millió kilogramm alakos égetett Chamotte-áru.

1000 munkás.

Az elszállítás Halbstadtban Saarauban és Marktredwitzben a gyár saját vágányain esetleg vizen Boroszlóbból gondosan eszközöltetnek.

Sürgöncim: „Feuerfest“ Halbstadt.

Fénykép nagyításokat

akármilyen fénykép után, legszebb kivitelben, 55—68 cm. nagyságu

diszes Passepartoutban 5 kor-ért
olajban szinesen 10 koronáért

küldünk csomagolással együtt.

Képviselők mindenütt felvétetnek:

„RAFAEL“ fényképnagyító és festészeti műtarem

BUDAPEST VII/22.

Cramin - Antioxyd

ganz trocken und farblos. daher besonders für blanke Teile, auch für Massenartikel, enorm dünnflüssig und billig im gebrauch.

Seit 10 Jahren bei den einschlägigen Branche bewährt
5 Liter a Mk. 2.50 pro Liter

Putzessenz-Cramin für alle Metalle; das beste existierende Putzmittel, ohne Wienerkalk nachzuputzen

5 Kilo à Mk. 2.— pro Kilo

Ferner alle in unser Fach schlagende Artikel in nur allerbesten Qualitäten.

Hamburger Cramin-Präparaten-Ges. m. b. H.
Altona 4 b. Hamburg.

Magy. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága

Budapestben, Kőbányai-út 19—23. szám.

Sürgöncim: „ÁLLAMI VASGYÁRAK BUDAPEST“.

Telepek: Budapestben, Diósgyőrött, Vajdahunyadon, Zólyom-Brezón és Kudsiron.

A budapesti gyárban 1144 lóerő, 2850 munkás, a diósgyőri gyárban 7000 lóerő, 5600 munkás, a vajdahunyadi gyárban 1374 lóerő, 1800 munkás, a zólyombrezói gyárban 3765 lóerő, 2900 munkás, a kudsiri gyárban 290 lóerő, 480 munkás.

Mozdonyok, lokomobilok, arató-, fűkaszaló- és cséplőgépek, utimozdonyok, szalmakaszalozók, kukoricamor-zsolók és egyéb gazdasági gépek, vasuti vizállomási berendezések, gőzkazánok, sajtolt villamos kocsik-keret-lemerek, teljes lokomotív és vasuti kocsik kerékpárok, kerékvázak és tengelyek, vont fényes rudak, kovács-és acélöntvényű hajó- és gépalkatrészek, tégelyacél-öntvények, alakos acélöntvények, különféle nyersvas és vasöntvények, szegecses, csavarok, csavarkulcsok, tűzálló agyag- és chamotteáruk. Hidak, vasszerkezetek, vasuti sínek és sinkapcsoló-szerek, teljes vasuti váltók, keresztvezések, vastartók, kereskedelmi vasak, lemezek, hidláncok, rúgóacél, kőfűróacél, reszelőacél, kocsirúgóacél, vágóacél, fém-, brescian-, azralon- és durva-acél, sziklavésők, gazdasági szerszámok, különféle acél-szerszámok, üllők stb. acélövedékek, vont, hengerelt, kazán-, forr- és fűrócsövek ónozza és galvanizálva, öntött vascsövek. Vizgázhegesztési eljárással előállított gőzvezetési, vízvezetési és csatornázási csövek és csatornázási csövek szab. kötőkarimákkal vagy hengerelt karmantyúkkal, mindennemű bányacsövek, elektromos vasuti vezetékhez és világító testekhez való árbocok, hajóárbocok, vitorlarudak (Raaen), árbocszárak (Stengen), árbocszálók (Spielen), póznák (Bäume), alagsövek, vizlécsövek (Speigattrohre), üreges mozgó hajódarúk (hohle Davits), tengeri uszorok (Meeresbojen) vízépítésekhez, hidjármokhoz és partbiztosítási falakhoz alkalmas csövek, melyek vízerővel a földbe nyomtatván és felülről cementtel kiöntetvén, olcsóbbak és tartósabbak mint a kőfalazatok, olaj-, légszusz- és légnymási tárgyak 200 atmoszféra és azon felüli belső légnymásra, torpedó-légpatronok, cellulose cukor- és szappanfőző-üstök, egészen hegesztett üzemi kazánok és mozdonykezelő-köpenyek, malomdobok, retorták, központfutók, vegyszeti és ezzel rokoniparok céljaira szolgáló készülékek stb.

LOSSINSZKY IMRE

okleveles gépészmérnök műszaki irodája

Budapest, V. kerület, Lipót-körut 7. szám.

Telefonszám 64—72

Postatakarékp. cheque és clearing 15657. — Folyószámla: „Hermes“ Bank Budapest. — Lámpaműhely-télef. 2—16.

Táviratcim LOSSIM.

Nagyfényerejű „Unicum“ petróleum izzólámpák szabadalm. egyedüli gyártása és elárúsítása. A jelenkor legszebb és legolcsóbb világítása. 1000 gyertyafény óránként 11,5 fillérbe kerül. Pótolja a villamos ivlámpát. Bármely petróleummal ég. Hordozható, bárhol felállítható és bárki által kezelhető. Bányák, gyárak, gyártelepek, rakhelyek, műhelyek, gazdasági udvarok, kerthelyiségek, fürdő- és forrástelepek stb. stb. számára.

Szabadalmazott „Zenit“ Invert gázégő.

Ideális gázvilágítás! A „Zenit“-égő-regen érzett hiányt pótol a gázvilágítás terén, amennyiben ezen égővel felényi gázfogyasztás mellett ugyanolyan intenzív fényt kapunk, mint a közönséges Auer-égővel. A „Zenit“-égő óránként 60 l. gázfogyasztás mellett 60 normál gyertyafényt ad, tehát a közönséges Auer-égőkkel szemben

50%-os gázmeztakarítást eredményez.

A „Zenit“ invert-égő kétféle nagyságban készül: A-jegyű 60 normál gyertyafényre 60 l. óránkénti gázfogyasztás mellett — B-jegyű 90 normál gyertyafényre 100 l. óránkénti gázfogyasztás mellett:

FA „Zenit“ invert-égő ára:

Asztali lámpa állvánnyal (lásd ábrát) A-jegyű 20.— kor., B-jegyű 22.— kor. — Fali- vagy csillár-lámpa A-jegyű 10.— kor., B-jegyű 12.— korona.

Manifattura Italiana Cinghie Massoni & Moroni
mailandi gyárának magyarországi vezérképviselőse.

Ajánlja a **„Massoni-Moroni“**-féle valódi teveszörből készült géphajtó szijjakat.

Főbb előnyei a következők: 1. érdes felületüknel fogva jobban simulnak a kerékclaphoz és a legerősebb adhézióval bírnak, miáltal a lehető legnagyobb erőátvitelt biztosítják, minden erővesztéség nélkül. — 2. Rendbentartásuk nem okoz munkát, miáltal idő- és pénz lesz megtakarítva. — Csak egyetlen erős és könnyen alkalmazható összeköttetést igényelnek. — 4. A munkában a lehető legnagyobb praecizitást fejtik ki, miután teljesen egyenes és hasonmíőségű egyetlen daraból állanak. — 5. Az idő minden viszontagságának és főleg a nedvesség és a gőz behatásainak ellentállanak s ugy azokkal szemben, mint a por vegyi anyagok és savak stb. kigőzölgéseivel szemben absolute érzéketlenek. — 6. Miután kizárólag teveszörből készülnek, tágulási hajlandóságuk a legminimálisabb. — Részletes felvilágosítással szolgál

Lossinszky Imre, okl. gépészmérnök, magyarorsz. vezérképviselő.

Folytonégő töltőkályhák

Különösen magyarországi szenekre!

Feyér Gyula, okleveles gépészmérnök, tanár szabadalmazott rendszere szerint.

Alkalmazásban vannak már: Budapest Városi Villamos Vasut, Technologiai Iparmuzeum, M. kir. államvasutak főműhelye, M. kir. Honv. Miniszterium, Nagykárolyi szinkör, Katonai közp. ruhatár, Váci városház, Nagyvárad hadapródisk., Schlick-gyár, Danubius hajó- és gépgyá stb.

Nincs szükség drága külföldi szénre!

Fütsünk olcsó hazai szénre!

50%-os

költségmegtakarítás!!

Munkácsi-féle szab. takaréktűzhelyek egyedüli gyártása és elárúsítása.

Bármely tüzelőanyaggal fűthetők! 35—40% költségmegtakarítás!

Teljes egészükben magyar ipar!